

Förskola för alla barn - för bättre språkutveckling i svenska SOU 2020:67

IFAU har granskat innehållet med utgångspunkt i vårt uppdrag att följa upp och utvärdera arbetsmarknads- och utbildningspolitik samt arbetsmarknads-effekter av socialförsäkringen. Utifrån det kommenterar vi fem av förslagen.

Sammanfattning

IFAU är positivt till utredningens förslag gällande:

- Uppsökande verksamhet för ökat deltagande i förskolan (*avsnitt 7.4–7.6*).
- Direktinskrivning i förskolan av vissa barn som har behov av bättre språkutveckling i svenska (frivilligt deltagande) (*avsnitt 8.5*).
- Obligatorisk avgiftsfri förskola från höstterminen det kalenderår barnet fyller fem år (*avsnitt 9.2–9.5*).

IFAU är i huvudsak positivt även till de förslag som rör inrättandet av karriärsteg för särskilt yrkesskickliga förskollärare vid förskolor med särskilt svåra förutsättningar och att statsbidrag ska riktas till dessa tjänster (*avsnitt 10.8.3 – avsnitt 10.8.4*).

IFAU har inga invändningar mot förslaget att förlänga Läslyftet i förskolan och att detta bör riktas till förskoleenheter med särskilt svåra förutsättningar (*avsnitt 11.5.2*).

Datum

2021-04-15

Fler barn i förskolan

Forskning visar att deltagande i förskola (av hög kvalitet) har positiva effekter på barns skolresultat både på kort och lång sikt. Speciellt gynnas barn från socioekonomiskt svagare hem och barn med invandrabakgrund; se t.ex. forskningsöversikter av Dietrichson m.fl. (2018) samt Ruhm och Waldfogel (2012). Över 90 procent av alla barn i Sverige i åldern 2–5 år är inskrivna i förskolan, men deltagandet är lägre bland barn med utländsk bakgrund, speciellt utrikes födda barn, och bland barn med svag socioekonomisk bakgrund. Deltagandet är alltså lägre i de grupper som enligt forskningen gynnas mest av förskola. IFAU delar utredningens bedömning att de föreslagna förändringarna bör öka deltagandet i förskolan i dessa grupper, vilket bör ha positiva effekter på barnens senare kunskapsresultat i skolan.

Karriärsteg för förskollärare

Grönqvist m.fl. (2020) finner att införandet av förstelärartjänster i skolan har minskat personalomsättningen och lett till något fler erfarna och behöriga lärare på de skolor som inrättat dessa tjänster samt något förbättrade studieresultat. IFAU delar därför utredningens bedömning att inrättandet av karriärsteg kan bidra till att göra det mer attraktivt att arbeta på förskolor med svårare förutsättningar, som i dagsläget har svårigheter att rekrytera utbildad personal, och därmed förbättra kvaliteten i dessa verksamheter. IFAU vill dock påtala att den ovan nämnda studien inte specifikt har undersökt om införandet av karriärsteg i skolan har haft samma positiva effekter på skolor med särskilt svåra förutsättningar.

Betänkandet föreslår att löneökningen ska uppgå till 10 000 kronor per månad, men det saknas motivering till beloppets storlek. Beloppet motsvarar den löneökning som förstelärare kan få på skolor med särskilt svåra förutsättningar. Eftersom genomsnittslönerna är lägre för förskollärare än för lärare innebär den föreslagna ökningen därmed en procentuellt högre löneökning för förskollärare. Om samma beteendeförändring bedöms kunna åstadkommas med ett lägre lönepåslag anser IFAU att det är att föredra då det begränsar de kostnader som är förknippade med förslaget.¹

Det framgår inte från betänkandet om utnämningen till förstelärare ska vara tidsbegränsad eller tills vidare. Det kan finnas skäl att föredra en tidsbegränsning med möjlighet till förlängning eftersom detta främjar konkurrens om tjänsten vid flera tillfällen. IFAU saknar en diskussion kring dessa aspekter i betänkandet.

¹ Den genomsnittliga löneökningen för de förstelärare som ingår studien av Grönqvist m.fl. (2020) var hälften så stor, dvs. ca. 5 000 kr.

Datum

2021-04-15

Slutligen vill IFAU betona att det är viktigt att följa upp att statsbidraget verkligen använts till avsedda löneökningar och att reformen fått avsedd effekt på de aktuella förskolornas möjligheter att rekrytera skickliga och erfarna förskollärare. IFAU ser helst att satsningen införs på ett sätt som gör det möjligt att utvärdera dess effekter.

Förlängning av Läslyftet i förskolan

IFAU har inga invändningar mot förslaget att förlänga Läslyftet i förskolan och att detta bör riktas till förskoleenheter med särskilt svåra förutsättningar. IFAU vill dock framhålla att det än så länge saknas utvärderingar av vilka effekter Läslyftet haft på barnens skolresultat.

I detta ärende har generaldirektören Maria Hemström Hemmingsson beslutat. Caroline Hall har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Anna Thoresson deltagit.

Maria Hemström Hemmingsson

Caroline Hall

Referenser

Dietrichson, Jens, Ida Lykke Kristiansen, Björn C. V. Nielsen (2018), "Universal preschool programs and long-term child outcomes: A systematic review", IFAU Working Paper 2018:19.

Grönqvist, Erik, Lena Hensvik och Anna Thoresson (2020), "Minskar lärarrörligheten och förbättras studieresultaten av karriärstegsreformen?", IFAU Rapport 2020:3.

Ruhm, Christopher och Jane Waldfogel (2012), "Long-term effects of early childhood care and education", *Nordic Economic Policy Review* 2012(1): 23-52.